

ART·BOX
EXPERIENCE

Romantyczny Chopin

— WYSTAWA IMMERSYJNA —

KLASY 4-8
SZKOŁY PODSTAWOWEJ

SCENARIUSZ LEKCJI

**FRYDERYK CHOPIN W WARSZAWIE
– ŚLADAMI MŁODEGO KOMPOZYTORA**

TYTUŁ LEKCJI:

Fryderyk Chopin w Warszawie – śladami młodego kompozytora

MIEJSCE: Art Box Experience

GRUPA DOCELOWA: Klasy 4-8 Szkoły Podstawowej

CZAS TRWANIA: ok. 60 minut

FORMA LEKCJI:

opowieść edukacyjna z elementami multimedialnymi oraz praca z kartą pracy

OPIS:

Podczas zajęć uczniowie wyruszą w podróż do XIX-wiecznej Warszawy, by odkryć miejsca, w których żył i tworzył młody Fryderyk Chopin. Gdzie chodził do szkoły? Gdzie odbyły się jego pierwsze koncerty? Jak wyglądało życie kulturalne epoki? Zajęcia mają charakter warsztatowy – uczniowie pracują w grupach, korzystają z map, kart pracy i materiałów wizualnych, wspólnie tworząc „mapę życia Chopina” i analizując fragmenty jego utworów w kontekście biograficznym.

CELE LEKCJI:

- Poznanie biografii Fryderyka Chopina w kontekście Warszawy XIX wieku
- Zrozumienie, jak miejsce i czas wpłynęły na twórczość kompozytora
- Rozwijanie umiejętności analizy historycznej i muzycznej
- Doskonalenie pracy zespołowej i prezentacji wniosków

KONSPEKT LEKCJI:

1. Wprowadzenie – kim był Fryderyk Chopin?
2. Podróż po Warszawie śladami Fryderyka Chopina
3. Podsumowanie

1

WPROWADZENIE – KIM BYŁ FRYDERYK CHOPIN?

NARRACJA NAUCZYCIELA:

Dzień dobry! Wyruszymy dzisiaj wspólnie w wyjątkową podróż. Podróż w czasie i przestrzeni – do Warszawy z początków XIX wieku. Chciałabym, żebyście spojrzeli na to miasto oczami wyjątkowego chłopca, który dorastał tutaj, uczył się, chodził do szkoły, grał pierwsze koncerty i... coraz bardziej zakochał się w muzyce. Nazywał się Fryderyk Chopin.

PRZYKŁADOWE PYTANIA DO KLASY:

- Co wiecie o Fryderyku Chopinie?
- Gdzie się urodził? Gdzie mieszkał?
- Czy ktoś z Was słyszał już utwory Chopina?

(chwila na otwartą rozmowę, uczniowie dzielą się skojarzeniami)

Chopin urodził się w 1810 roku w Żelazowej Woli, ale gdy miał zaledwie kilka miesięcy, jego rodzina przeniosła się do Warszawy. I to właśnie tutaj dorastał, uczył się, zawierał pierwsze przyjaźnie i tworzył.

Warszawa, którą znał Fryderyk, była zupełnie inna niż ta, którą widzimy dziś. Zamiast samochodów jeździły konne dorożki. Zamiast wieżowców były przede wszystkim kamienice z podwórkami. Zamiast tramwajów można było usłyszeć stukot końskich kopyt.

2

PODRÓŻ PO WARSZAWIE ŚLADAMI FRYDERYKA CHOPINA

NARRACJA NAUCZYCIELA:

Zanim przejdziemy do zadania, które Was czeka, przeczytajcie krótki fragment wiersza, który powstał wiele lat po śmierci Chopina. Napisał go Cyprian Kamil Norwid, poeta, który niezwykle cenił twórczość Fryderyka i widział w niej głębokie połączenie z duchem Polski.

Oto patrz – Frydryku!... to – Warszawa:
Pod rozplómięną gwiazdą
Dziwnie jaskrawa –
- Patrz, organy u Fary; patrz! Twoje gniazdo –
Owdzie – patrycjalne domy stare,
Jak Pospolita-rzecz,
Bruki placów głuche i szare
I Zygmuntowy w chmurze miecz.

Fortepian Szopena [fragment], Cyprian Kamil Norwid

(krótka rozmowa nauczyciela z uczniami na temat wiersza)

Teraz czas na Wasze zadanie! Staniecie się dziennikarzami, historykami i detektywami w jednym. Waszym celem jest odkrycie, jakie miejsca w Warszawie były ważne dla Fryderyka Chopina. Gdzie mieszkał? Gdzie chodził do szkoły? W jakich miejscach grywał koncerty i z kim się spotykał?

ORGANIZACJA:

Uczniowie dzielą się na grupy. Każda grupa otrzymuje opis oraz zdjęcie miejsca związanego z Chopinem w Warszawie oraz fragment mapy.

Zadanie grupowe:

- Zlokalizuj miejsce: zaznacz na mapie otrzymane miejsce związane z Fryderykiem Chopinem,
- Przeczytaj opis: dowiedz się, co Fryderyk robił w tym miejscu (np. gdzie uczył się, gdzie grał),
- Prezentacja: przygotujcie w grupie krótką prezentację, opowiedzcie klasie o swoim miejscu. Wyobraźcie sobie, że jesteście przewodnikami oprowadzającymi po „Warszawie Chopina”.

(każda grupa w kilku zdaniach przedstawia swoje miejsce, pod koniec zadania uczniowie układają wspólną mapę z fragmentów)

Czas na pracę w grupach:

(15–20 minut na analizę materiałów, przygotowanie prezentacji i oznaczenie mapy)

3 PODSUMOWANIE

NARRACJA NAUCZYCIELA:

Widzicie, jak wiele miejsc w Warszawie było związanych z Chopinem? To właśnie to miasto nie tylko go wychowało, ale też ukształtowało jego wrażliwość i twórczość. Chopin nie tylko słuchał dźwięków otaczającego go świata – potrafił je zapamiętać, przetworzyć i przelać na papier w formie muzyki. Warszawa była dla Fryderyka Chopina miejscem nauki, zabawy, pierwszych sukcesów i artystycznych poszukiwań. Choć zmarł w Paryżu, to jego serce – dosłownie i symbolicznie – wróciło do tego miasta. Być może, gdy dziś przechodzicie Krakowskim Przedmieściem, słyszycie gdzieś w tle echo jego muzyki.

PRZYKŁADOWE PYTANIA DO UCZNIÓW NA ZAKOŃCZENIE:

- Jak myślicie – czy miasto, w którym mieszkamy, może mieć wpływ na to, kim jesteśmy i co tworzymy?
- Gdybyście mogli przenieść się na chwilę do jednego z miejsc poznanych dziś na lekcji - które byście wybrali?

KLASY 4-8 SZKOŁY PODSTAWOWEJ

Romantyczny Chopin

FRYDERYK CHOPIN W WARSZAWIE
– ŚLADAMI MŁODEGO KOMPOZYTORA

Patroni honorowi:

Minister
Edukacji

Prezydent
miasta stołecznego
Warszawy

AMBASSADE
DE FRANCE
EN POLOGNE

*Liberté
Égalité
Fraternité*

INSTITUT
FRANÇAIS
Pologne

1925 — 2025

Partnerzy wystawy:

NARODOWY
INSTYTUT
FRYDERYKA
CHOPINA

ŁAZIENKI
KRÓLEWSKIE

Partner strategiczny

Bank Polski

Patron wystawy:

YAMAHA

Patroni medialni:

E L L E

wyborcza.pl

onet

RMF
CLASSIC

ticketmaster®

Warsaw
Insider

ART BOX
EXPERIENCE

ART·BOX
EXPERIENCE

Romantyczny Chopin

— WYSTAWA IMMERSYJNA —

KLASY 4-8
SZKOŁY PODSTAWOWEJ

FRYDERYK CHOPIN W WARSZAWIE
— ŚLADAMI MŁODEGO KOMPOZYTORA —

KARTY PRACY

KAMIENICA JANA BOHMA (później tzw. Grodzickich), ul. Krakowskie Przedmieście 7 (wówczas nr 411)

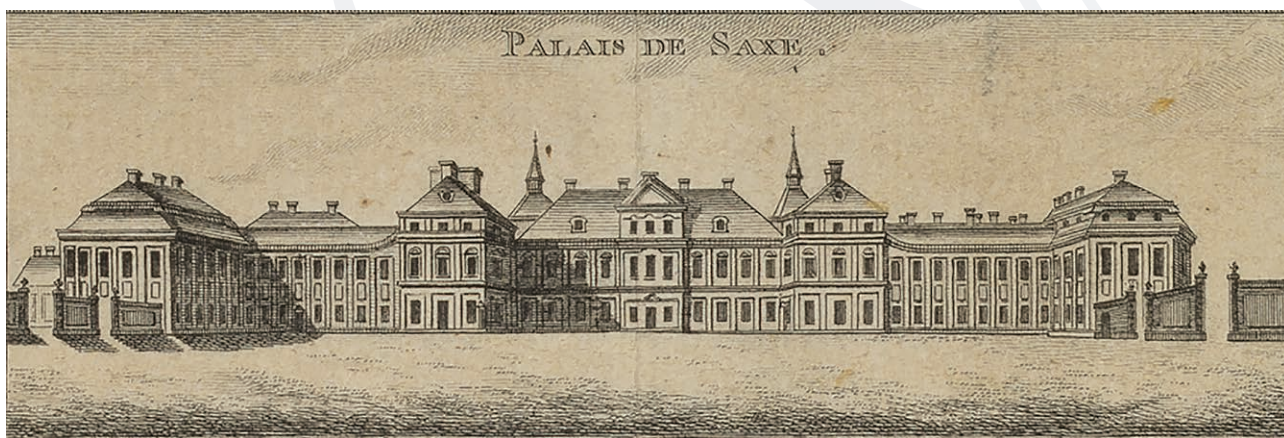
Pierwszym miejscem zamieszkania rodziny Chopinów była kamienica przy ul. Krakowskie Przedmieście 7 (wówczas nr 411). Wskazuje na to akt urodzenia córki Izabeli w lipcu 1811 r. Wówczas posesja należała do Jana Bohma. Dzisiaj w tym miejscu znajduje się kamienica zbudowana w 1851 r. zwana „kamienicą Grodzickich”, gdzie Bolesław Prus w *Lalce* ulokował sklep Wokulskiego. Obecnie mieści się tutaj znana księgarnia naukowa im. B. Prusa, znajdująca się niemal naprzeciwko bramy Uniwersytetu Warszawskiego.

RYS. 1

PAŁAC SASKI

W 1812 roku Chopinowie zamieszkali w obiektach Pałacu Saskiego, gdzie mieściło się Liceum Warszawskie i pod tym adresem w tym samym roku urodziła się siostra Fryderyka - Emilia. Według wspomnień jednego z uczniów, Chopinowie mieszkali najprawdopodobniej na drugim piętrze prawej części głównego korpusu pałacu. Zajmowali lokal służbowy. Dla Fryderyka Chopina lata mieszkania w Pałacu Saskim (1812-1817) to okres wczesnego dzieciństwa. Obecnie pozostałością pałacu jest kolumnada stanowiąca Grób Nieznanego Żołnierza na placu marszałka Józefa Piłsudskiego.

RYS. 2

**PAŁAC KAZIMIERZOWSKI, ul. Krakowskie Przedmieście 26/28
(wówczas nr 394)**

W marcu 1817 roku przeniesiono Liceum Warszawskie z siedziby Pałacu Saskiego do Pałacu Kazimierzowskiego. Zbiegło się to organizacyjnie z niedawnym powołaniem (listopad 1816) przez cara Aleksandra I Królewskiego Uniwersytetu Warszawskiego, na którego siedzibę władze przeznaczyły niektóre pomieszczenia pałacu.

Chopinowie otrzymali mieszkanie nr 18 na drugim piętrze w centralnej części budynku, zwanego dzisiaj „porektorskim”. Uroczysta inauguracja Uniwersytetu, nastąpiła w kościele św. Krzyża w dniu 14 maja 1818 r., chociaż wykłady zaczęły się już w 1817 r. Usytuowanie dwóch głównych instytucji edukacyjnych w tym samym zespole gmachów spowodowało, że Chopin wzrastał w środowisku prawdziwej elity ówczesnej Warszawy. Rodzina Chopinów spędziła tam 10 lat.

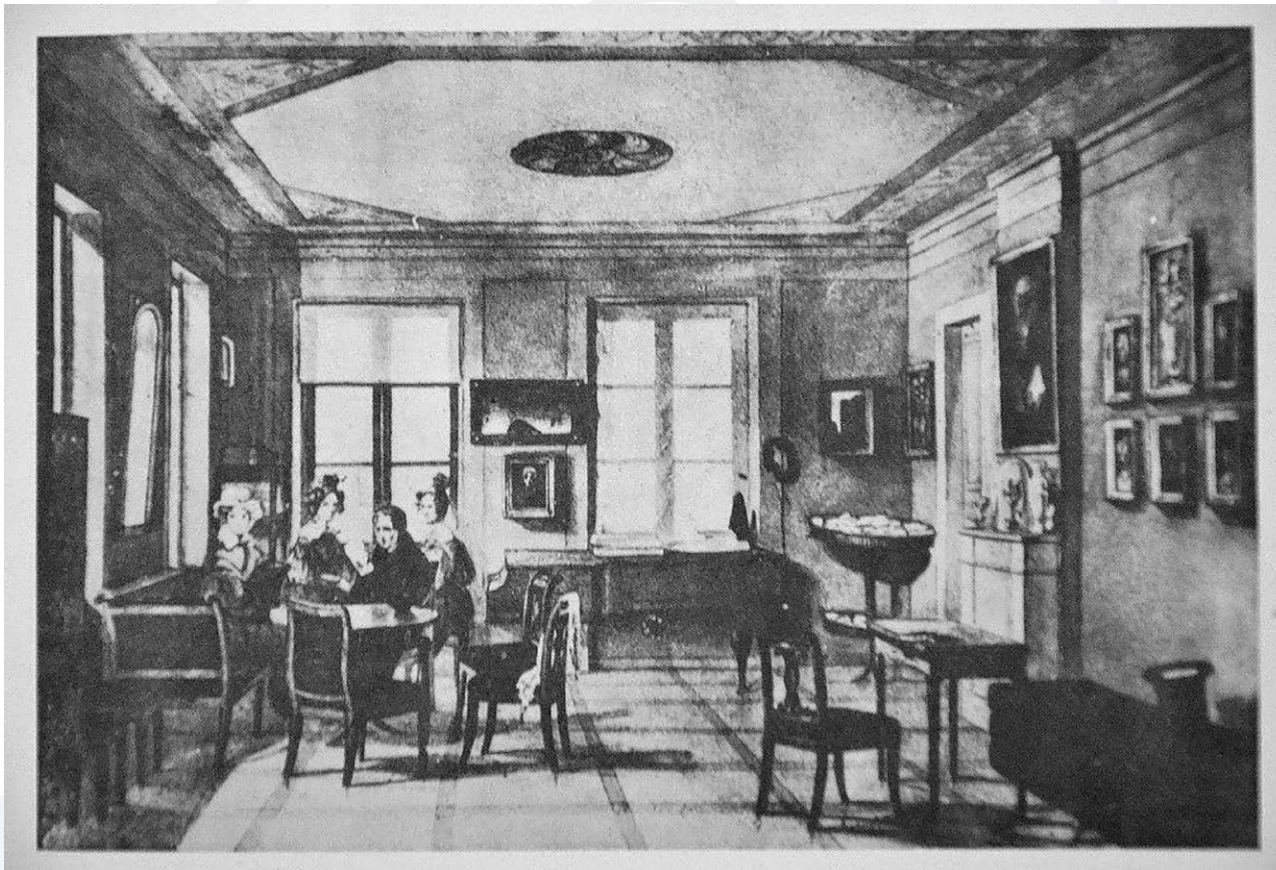

RYS. 3

**PAŁAC CZAPSKICH/ KRASIŃSKICH, ul. Krakowskie Przedmieście 5
(wówczas nr. 410)**

W 1827 roku rodzina Chopinów, opuściła mieszkanie w oficynie Pałacu Kazimierzowskiego. Chopinowie zamieszkali w czynszowej oficynie pałacu Czapskich/Krasińskich. Mieszkali na drugim piętrze od ulicy. Chopin tak wspomina w liście do Tytusa Woyciechowskiego (1828):
Na górze już jest pokój mający mi służyć ku wygodzie, z garderóbki schody do niego wyprowadzone. Tam mam mieć stary fortepian, stare biurko, tam ma być kąt schronienia dla mnie.

W salonie Chopinów 3 marca 1830 roku odbyła się próba Koncertu f-moll i Fantazji A-dur. Mieszkanie Chopinów zostało uwiecznione w szkicu akwarelowym autorstwa Antoniego Kolberga. Z tego mieszkania 2 listopada 1830 roku, Chopin wyruszył na emigrację.

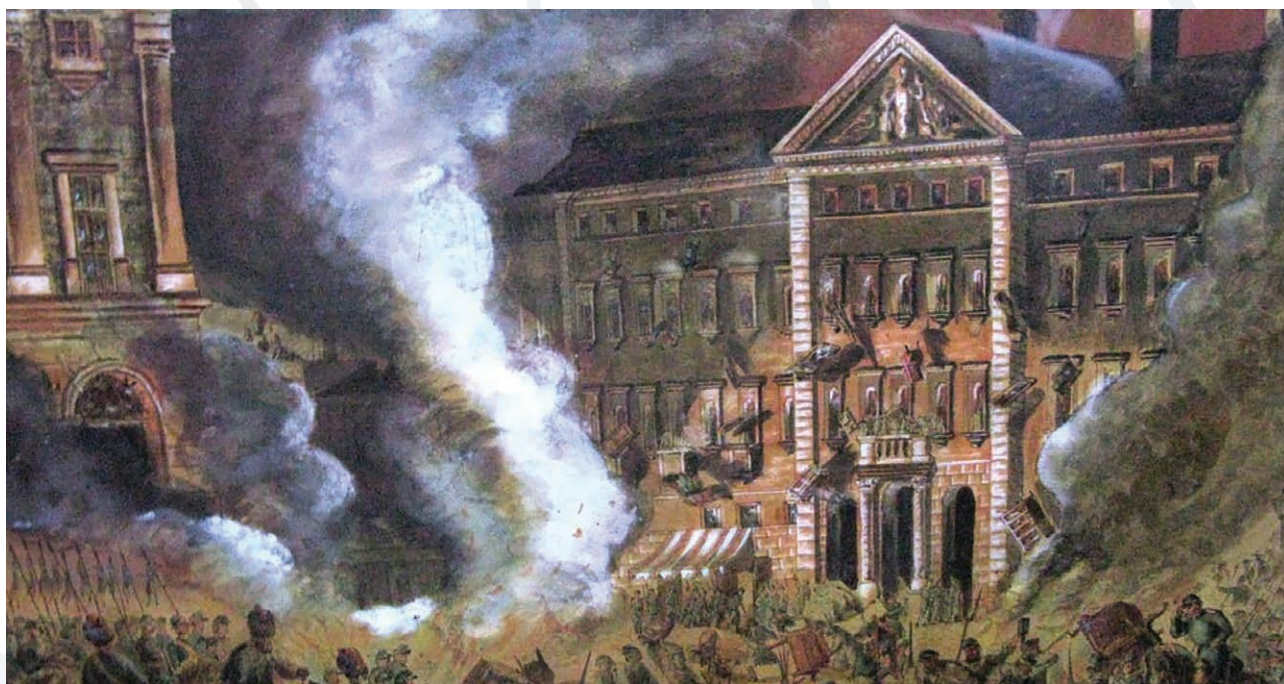
RYS. 4

MIESZKANIE BARCIŃSKICH, ul. Nowy Świat 67/69

W budynku, który w istocie był ogromną kamienicą czynszową, zamieszkiwało wiele znanych rodzin, m.in. Antoni i Izabella Barcińscy wraz z Justyną Chopinową, która tam zmarła 1 października 1861 roku. Podczas powstania styczniowego, 19 września 1863 r., kiedy carski namiestnik gen. Fiodor Berg wracał Nowym Światem na Zamek Królewski z poddasza pałacu Zamoyskich na jego powóz rzucono kilka bomb. Zamach się nie udał, zranione zostały jedynie konie z eskorty i towarzyszący Bergowi adiutant, a jednak pomimo że sprawców nie schwytano, wojsko rosyjskie dokonało zemsty na mieszkańcach budynku. Mieszkania w pałacu zostały dokładnie zrewidowane, zdewastowane i ograbione. Żołnierze rosyjscy z pułku litewskiego roztrzaskali i spalili fortepian należący do Fryderyka Chopina, a także zgromadzone przez Izabellę Barcińską inne cenne pamiątki rodzinne, w tym zapewne listy. Ten akt barbarzyństwa upamiętnił w wierszu Fortepian Szopena Cyprian Kamil Norwid.

W krakowskiej gazecie Czas, zamieszczono szczegółowy opis demolowania pałacu:

Leciały na bruk: stoły, kanapy, fortepiany, łóżka, pościel, obrazy. Po wyrzuceniu wszystkich rzeczy i zabraniu tego, co się dało zabrać, żołnierstwo moskiewskie gromadziło wyrzucane meble i rzeczy na kilka stosów i zapaliło je. Barcińskiego, dyrektora Żeglugi, zbili żołnierze niemiłosiernie. Żona jego, siostra rodzona po nieboszczyku Chopinie, miała drogą pamiątkę po tym artyście, fortepian, który spalono

RYS. 5

**KOŚCIÓŁ PANIEN WIZYTEK P.W. OPIEKI ŚW. JÓZEFA OBLUBIEŃCA
NIEPOKALANEJ BOGURODZICY MARYI,
ul. Krakowskie Przedmieście 34 (wówczas nr 392)**

Kościół Wizytek, sąsiadował z Liceum Warszawskim. Był kościołem licealnym, do którego udawali się obowiązkowo uczniowie na niedzielne nabożeństwa. Znana z pobożności Justyna Chopinowa, pilnowała żeby Fryderyk nie zaniedbywał tego obowiązku. Kilku pamiętnikarzy zanotowało aktywny wkład Chopina w kościelną muzykę u Wizytek:

Szopen [...] częstym na chórze bywał gościem i chętnie grywał na organach, to fugi różnych mistrzów, to własne improwizacje.

RYS. 6

**PAŁAC RADZIWIŁŁOWSKI/ NAMIESTNIKOWSKI,
ul. Krakowskie Przedmieście 46/48**

Przyjęło się uważać, że w sali Teatru Francuskiego (ówczesnej sali Wielkiej, później zwanej salą balową), 24 lutego 1818 roku, odbył się pierwszy publiczny występ ośmioletniego Fryderyka Chopina. Warszawskie Towarzystwo Dobroczynności, zorganizowało zbiorowy koncert muzyczno – wokalny w celu zgromadzenia funduszy na działalność filantropijną.

Chopin wystąpił obok znanych artystów polskich i zagranicznych oraz amatorów. Zagrał wówczas jeden z koncertów fortepianowych Wojciecha Jiroveca. Młodziutkiego Chopina publiczność nagrodziła gromkimi brawami, jednak – jak podają pamiętnikarze – malec uznał, że przedmiotem ich zachwyty był jego nowy koronkowy kołnierzyk. Nie jest to jednak do końca pewne.

Rzecz w tym, że wiadomo, iż koncert odbył się w Pałacu Radziwiłłów, ale nie ma pewności co do tego, że był to Pałac Radziwiłłów będący obecnie siedzibą prezydenta. Może równie dobrze chodzić o inny Pałac Radziwiłłów, który znajduje się przy ulicy Miodowej, w którym mieści się Ministerstwo Zdrowia. Możecie również znać go pod nazwą Pałac Paca, pochodzącą od nazwiska Ludwika Paca, który nabył pałac w latach dwudziestych XIX wieku.

RYS. 7

KOŚCIÓŁ ŚWIĘTEGO KRZYŻA, ul. Krakowskie Przedmieście 3

Największa z ówczesnych świątyń warszawskich, kościół p.w. św. Krzyża, został zbudowany w miejscu dawniejszego XVI – wiecznego kościółka parafialnego. W kościele tym odbywały się najważniejsze uroczystości państwowe i religijne stolicy. Warszawska historia rodziny Chopinów w swej przeważającej części wiąże się z parafią św. Krzyża – odbył się tu chrzest sióstr Fryderyka oraz w księgach parafialnych znalazły się informacje o zgonach Mikołaja, Justyny oraz Izabeli. Tutaj również znajduje się serce Fryderyka Chopina.

Chopin marzył aby ciało jego powróciło do kraju, jednak gdy sytuacja polityczna na to nie pozwalała, poprosił aby chociaż serce tam powróciło. Podczas sekcji zwłok serce, zostało wyjęte i umieszczone w szczelnym słoju, napętnionym spirytusem. W takiej formie wracająca w styczniu 1850 r. do Warszawy Ludwika Jędrzejewiczowa przewiozła je w ukryciu pod sukniami.

RYS. 8

ŁAZIENKI KRÓLEWSKIE

Letnia rezydencja ostatniego króla Rzeczypospolitej to symboliczne dzieło Stanisława Augusta, polityka, reformatora, wybitnego mecenasa i kolekcjonera sztuki. Obecnie w Łazienkach Królewskich znajduje się jeden z najbardziej znanych pomników Fryderyka Chopina – ogromna rzeźba przedstawiająca kompozytora pod wierzbą, która symbolizuje romantyczną duszę i polską naturę. Autorem pomnika jest wybitny malarz, rzeźbiarz i muzyk przełomu XIX i XX w.,

Wacław Szymanowski. Jego projekt wygrał w 1908 r. konkurs na monument, który miał powstać w setną rocznicę urodzin Chopina, przypadającą w 1910 r. Choć car Mikołaj II, ulegając prośbom primadonny Adelajdy Bolskiej, zgodził się na wystawienie pomnika, stanął on dopiero w 1926 r., kilka lat po odzyskaniu przez Polskę niepodległości. W każdą niedzielę latem odbywają się tam darmowe koncerty muzyki Chopina – pod gołym niebem, w otoczeniu drzew i śpiewu ptaków. To piękna tradycja, która trwa od ponad 60 lat i łączy przeszłość z teraźniejszością.

RYS. 9

TEATR NARODOWY, Plac Krasińskich

Dawny Teatr Narodowy zwany też Wielkim, mieścił się na placu Krasińskich przy rogu ulicy Świętojerskiej, naprzeciwko Pałacu Rzeczypospolitej, jednak w oficjalnych wykazach adresowych (taryfach) przypisany był do ul. Długiej. W 1808 roku w budynku Teatru mieszkał dyrektor muzyczny – Józef Elsner. W pierwotnym Teatrze Narodowym odbył się 17 marca 1830 roku pierwszy wielki publiczny koncert Chopina w Warszawie. Repertuar obejmował kompozycje Chopina m.in. Koncert f-moll op. 21 i Fantazja A-dur na tematy polskie op. 13., wykonane z akompaniamentem orkiestry pod dyktando Karola Kurpińskiego. Dzisiaj w miejscu Teatru stoi gmach Sądu Najwyższego, a obok Pomnik Powstania Warszawskiego.

*Widok Placu Krasińskich w Warszawie.
Vue du Place dit Krasiński à Varsovie.*

KAWIARNIA „HONORATKA”, ul. Miodowa 14

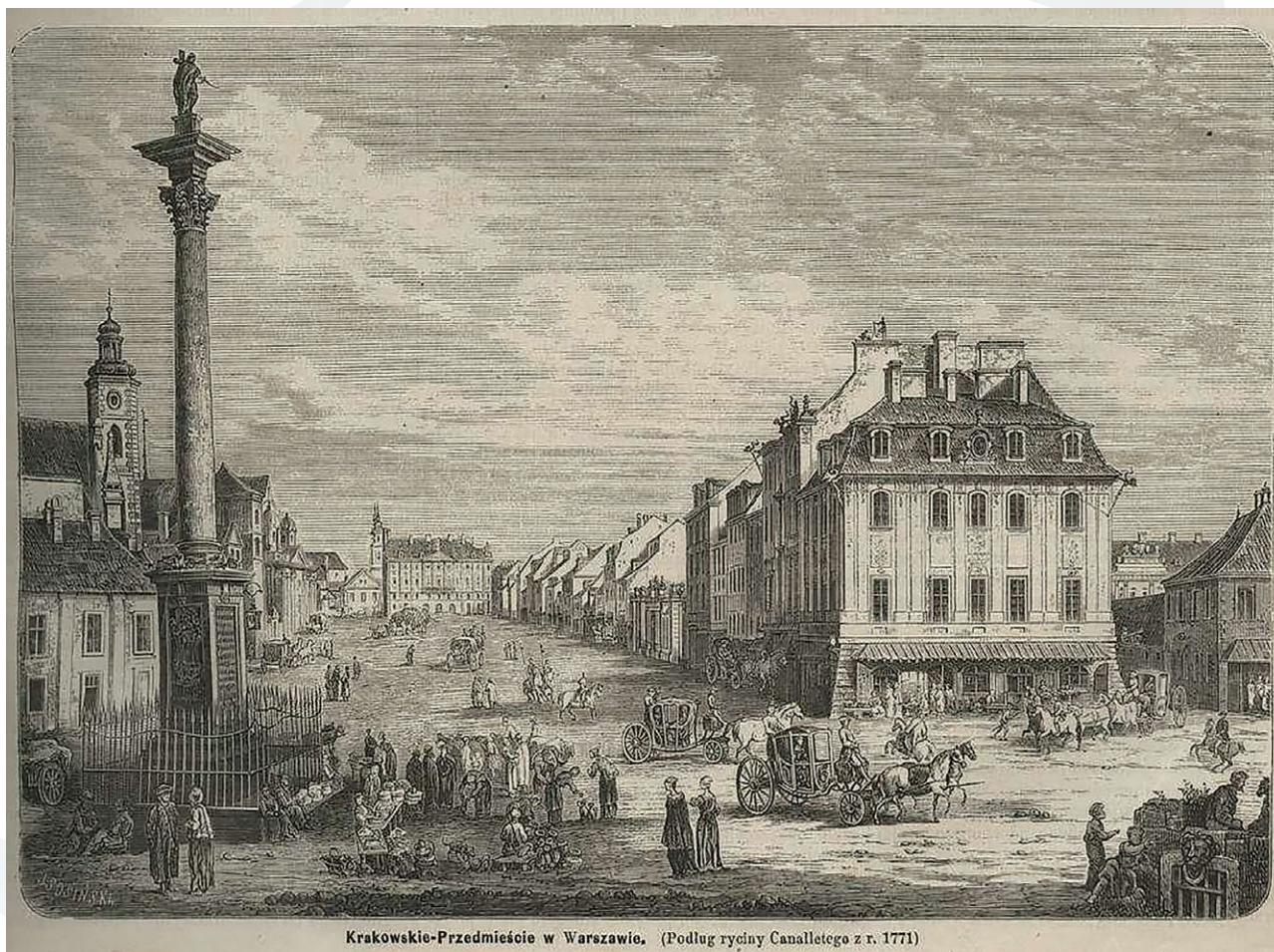
Popularna kawiarnia „Honoratka” (nazwa pochodzi od imienia jej właścicielki, Honoraty Zimmermannowej) działała od roku 1828 i mieściła się w oficynie pałacu Chodkiewicza, po lewej stronie podwórza. Urządzono ją w dawnej kaplicy kościoła anglikańskiego. Obecnie oficyna ta nie istnieje, natomiast tradycję „Honoratki” kontynuuje restauracja, mieszcząca się we frontowym budynku, jednak nie jest ona oryginalną kawiarnią z czasów Chopina. W budynku tym wynajmował kawalerkę Tytus Wojciechowski, przyjaciel Fryderyka.

KONSERWATORIUM MUZYCZNE, ul. Mariensztat róg Krakowskiego Przedmieścia

Nieistniejący dziś budynek, w którym mieściło się Konserwatorium, należy wyobrazić sobie pomiędzy wieżą kościoła św. Anny, Zamkiem Królewskim, a wylotem tunelu Trasy W-Z w kierunku praskim. W Konserwatorium pod kierunkiem Carla Solivy, kształciła się w śpiewie Konstancja Gładkowska, ukochana Fryderyka Chopina, którą poznał 21 kwietnia 1829 roku, podczas koncertu solistek tej szkoły, a następnie – wg tradycji – bywał na jej lekcjach i akompaniował na fortepianie.

Wbrew rozpowszechnionym twierdzeniom Fryderyk nie odbywał tam żadnych własnych ćwiczeń praktycznych, gdyż nie był uczniem konserwatorium. Studiował kompozycję w Szkole Głównej Muzyki kierowanej przez rektora Józefa Elsnera, który wraz z rodziną mieszkał w budynku Konserwatorium.

Krakowskie-Przedmieście w Warszawie. (Podług ryciny Canalleto z r. 1771)

KAWIARNIA „U BRZEZIŃSKIEJ”, ul. Koźia 1 (wówczas nr. 626)

Ulubiona kawiarnia Fryderyka Chopina. Mieściła się w domu Antoniego Brzezińskiego, który był znaną postacią: szefem batalionu i wice komendantem Gwardii Narodowej, a następnie prezesem Wydziału Administracyjnego w Towarzystwie Dobroczynności. Kawiarnię i wyszynk piwa „Pani Brzezińska” (zwana też „Brzezińska” lub „U Brzezińskiej”) prowadziła jego żona, Katarzyna, znana z hojności i wsparcia, jakiego udzielała zbiedniałym wojskowym, weteranom wojen. Lokal składał się z małego bufetu w pokoju wejściowym, gdzie przy kominku parzono kawę, drugiej wąskiej salki od ulicy Koźiej i trzeciej z okienkiem wychodzącym na ciemne podwórkę. U Brzezińskiej Chopin pił kawę, czytał prasę i prowadził dyskusje.

„Usługiwały tu małe dziewczęta, które następnie właścicielka bezdzietna wyposażała i za mąż wydawała. Nie palono fajek, a ściągano się tu zawsze liczne grono już od pierwszej godziny w południe, zwolenników kawy, a wieczorem schodzono na smaczny ponczyk. Wszystkie ówczesne pisma, jak gazety i poważniejsze dzienniki były do czytania. (...) Cisza panowała wzorowa: czasem tylko przerywana tłumiona rozmowa, by nie przeszkadzać czytającym”

(Herbaczynski W., W dawnych cukierniach i kawiarniach Warszawy, Wydawnictwo Veda)

PAŁAC OSTROGSKICH, ul. Tamka 1

W roku 1858 pałac stał się siedzibą Warszawskiego Instytutu Muzycznego. Instytut ten kontynuował tradycje założonego w 1821 roku Konserwatorium Muzycznego. Uroczyste otwarcie nowej uczelni w pałacu Ordynackim odbyło się 26 stycznia 1861 roku. W 1953 odbudowany pałac przekazano na siedzibę Instytutowi im. Fryderyka Chopina (późniejszemu Towarzystwu im. Fryderyka Chopina). Oficjalnie przekazanie siedziby nowemu użytkownikowi odbyło się w lutym 1955 roku, podczas V Międzynarodowego Konkursu Pianistycznego im. Fryderyka Chopina.

Pałac mieści obecnie Muzeum Fryderyka Chopina oraz salę koncertową. Według legendy, w podziemnym jeziorze w piwnicach budynku miała mieszkać zaklęta w kaczkę księżniczka. Upamiętnia ją ustawiony po wschodniej stronie budynku niewielki pomnik w formie fontanny z wyobrażeniem złotej kaczki z koroną na głowie.

RYS. 14

ULICA OBOŻNA 7 (wówczas nr 2765 B)

Zima przełomu lat 1825/26 była szczególnie ostra, ale dla młodzieży szkolnej, w tym Fryderyka Chopina była okazją do ślizgawek. Ulica Obożna, biegnąca na tyłach domu, gdzie przy Liceum mieszkali Chopinowie, schodziła zakrętami w dół po skarpie. Eugeniusz Skrodzki, opisuje przygodę jaka zdarzyła się Frydkowi.

W kilka dni później, Chopin ślizgał się na łyżwach po zamarzłej strudze, tu, gdzie przed 40-tu laty wymurowano łożysko dla źródła, spadającego z wyżyny przed św. Krzyżem na Obożną. Właśnie i ja, pacholę, wówczas siedmio-ośmioletnie, wymknąwszy się spod nadzoru domowego, sił swoich na lodzie próbowałem. Tak tedy ślizgamy się obaj. Nagle źle umocowana łyżwa, czy kamień, sprawia, że Chopin pada na lód, a z głowy jego krew iść zaczyna. Patrzę ze strachem, on błędnie, traci siły. Machinalnie podaję mu garstkę śniegu.

Szczęściem, patrzył na całe wydarzenie p. Kozłowski, ojciec słynnej dziś z filantropii, zacnej pani Rapackiej, bogaty właściciel domów przy ul. Obożnej, z powodu niemocy w nogach i niemożności wychodzenia z domu zabawiający się wyglądaniami z okna. Krzyknął on na swoich, ci pośpieszyli na pomoc. W momencie pojawili się na sadzawce: brat pana Kozłowskiego, Tomasz i stróż, który skaleczonego do domu rodzicielskiego odprowadzili, prawie, że zanieśli. Więcej atoli było strachu niż bólu, bo chociaż zaraz przywołano chirurga, doktora Szwenckiego Fryderyk nazajutrz już poszedł do szkoły, jak zwykle.

ŹRÓDŁA:

Rys. 1 – Kamienica Jana Bohma, fotografia Waldermar Kielichowski

Rys. 2 – Lata 1700-1800, Pałac Saski - widok z pl. Saskiego, fot. Archiwum Państwowe m. st. Warszawy/fotopolska.eu

Rys. 3 – Jan Feliks Piwarski, Pałac Kazimierzowski czyli Liceum Warszawskie w roku 1824, cynkografia tonowana na papierze według rysunku autora, 1859.

Rys. 4 – Wnętrze salonu Chopinów, akwarela Antoniego Kolberga, [datacja nieznana].

Rys. 5 – Rabunek pałacu Zamoyskich w Warszawie, 19 września 1863. Akwarela wg rysunku Aleksandra Lessera, Muzeum Wojska Polskiego w Warszawie

Rys. 6 – Pocztówka z reprodukcją obrazu Zygmunta Vogla przedstawiającego Kościół Wizytek w Warszawie, druk na papierze, Instytut Fryderyka Chopina, RSW „Prasa”, Warszawa, 1949.

Rys. 7 – Pałac Namiestnikowski w Warszawie na rycinie Fryderyka Dietricha, 1820

Rys. 8 – Kościół Świętego Krzyża, Archiwum Narodowego Instytutu Fryderyka Chopina

Rys. 9 – Friedrich Christoph Dietrich (1779–1847), Vue du Château et de l'Amphithéâtre à Łazienki, 1820, domena publiczna.

Rys. 10 – Friedrich Christoph Dietrich (1779–1847), Widok placu Krasińskich w Warszawie = Vue du place dit Krasinski à Varsovie, 1827-28, domena publiczna.

Rys. 11 – Wnętrze kawiarni, kopia obrazu Feliksa Pęczarskiego z 1843 roku, kopia wykonana przez Kazimierza Wojciecha Kwiatkowskiego, 1961, olej na płótnie, Muzeum Historyczne m.st. Warszawy.

Rys. 12 – Krakowskie Przedmieście w Warszawie, według ryciny Bernarda Bellotta (Canaletto) z 1771 roku.

Rys. 13 – Ulica Kozia, miejsce gdzie stała kawiarnia „U Brzezińskiej”, fot. Waldemar Kielichowski

Rys. 14 – Pałac Ostrogskich, Archiwum Narodowego Instytutu Fryderyka Chopina

Rys. 15 – Źródło przy ulicy Oboźnej w Warszawie, rysunek Aleksandra Gierymskiego, Biblioteka Fundacji Dom Literatury, Warszawa.

PUBLIKACJE:

1. Skrodzki E., Kilka wspomnień o Szopenie, w: Mysłakowski P., Warszawa Chopinów, Narodowy Instytut Fryderyka Chopina, Warszawa 2018

2. Cyprian Kamil Norwid, Fortepian Szopena [fragment].

Fryderyk Chopin, list do Tytusa Woyciechowskiego z 1828 roku,

3. Czas, nr 217, 24 września, w: Cyprian Kamil Norwid: Pisma wszystkie. T. 3. Warszawa: Państwowy Instytut Wydawniczy, 1971

4. Józef Sikorski, Wspomnienie Chopina, Biblioteka Warszawska, 1849, t. IV.

5. Herbaczyński W., W dawnych cukierniach i kawiarniach Warszawy, Wydawnictwo Veda